

A kép hatalma a test felett

Bálint Norbert-László műveihez

*Mintha apám nem tudná
hogy a Teremtés tökéletlensége
az is része a Teremtésnek*

Esterházy Péter: Rubens és a nem-euklideszi asszonyok

Ezek nem rubensi testek. Bár hatalmasak (sőt, hatalmasabbak, mint Szilénosz vagy a gráciák) és mozdulataik is megőriztek valamit azok kecsességéből, a szemlélő mégis érzi, lakhelyük nem a barokk isteni fénytől beragyogott ünnepélyes színháza, hanem a posztmodern disztópiája, valahol Kis Róka Csaba és Szöllősi Géza szomszédságában. Ebben a világban a test nem egyszerű adottság, hanem a szubjektum különleges, látható és tapintható része, amin hatalmat lehet gyakorolni és – ezzel párhuzamosan, vagy éppen ezért – le lehet festeni. Sajátságos feltételek és előírások vonatkoznak rá: a szépségideálok, a fájdalom, a kéj, a viselkedési korlátok és a hatalom metaszépségtárában jelenik meg.

Ez utóbbinak részese és gyakorlója a szemlélő is: egyes képek kompozíciója mintha azt sugallná, hogy láthatatlan tükör kettőzi meg az alakokat, hangsúlyozva a kép és a láthatóság erejét (*Echo I–II*), ugyanakkor el is választva a kettőt. A tükör a festmények a barokkig visszavezethető önreferenciális motívuma, ami ugyanakkor felveti a problémát, miszerint a testet látni és a test képét látni nem ugyanaz. Ebből űz gúnyt a nárciszokat evő alak az *Amit sohasem kaphatsz megen*, visszautalva a kép érinthetlenségének Caravaggioig visszavezethető problémájára.

A szereplők egyfajta kegyetlen nyugalomban és rezignáltságban teszik ki magukat a tekintet erejének. Feltárulkoznak, mint a *Bátorságon*, ahol a test kiállása maga a szembeszegülés az általános esztétikai normákkal, vagy mint az *Exploit II*-n, ahol a póz nyilvánvalóvá teszi az erotikus és vizuális tudatosságot, az alávetettséget és a hatalmi viszonyokat. A kendőzetlen hatalom olykor brutalitásba csap át (*Dominion*), ahol a női test megmutatása véres spektakulummá változik, felidézve Rembrandt *Mészárszékét* és a hátul álló figura részvétlen jelenlétével Tiziano Marsüaszát.

A szemlélő nem tud menekülni, mert vonzza a téma morbiditása, és az a kimódolt technikai fölény, amivel a festményeket megalkották. A képek így – furcsa módon – hatalmukban tartanak, és vissza is élnek vele, mint a *Delírumban*, ahol a közeledő fej mintha ellenállást nem tűrően hatolna be privát szféránkba, és nem ő lenne kiszolgáltatva a mi tekintetünknek (mint általában a képekről szoktuk mondani), hanem mi lennénk alávetve neki, ahogy megállíthatatlanul közeledik.

Gárdonyi László

Bálint Norbert-László: Delírium

